

Emily Angulalik
May 10, 2004, Rankin Kangirhinniq

Appiruqtauyuuq tatvani Ilihakpalikvikmi katimatitlugit ukkua Inuktitut Taiguaqtuliqqinniqqut Katimayit. Hivulikpakmik takupkarhimayaga hapkuninga naunaipkuttainik illiitquhiitnik Inuit timmigiyaait uvalu hapkuninga havagiyaayunik qanuq inuit aullarutivialialiktitlugit Nunavutmik. Unnipkarhimaqtitlugu una ammamaktituyuuq nuttarannummiq.

Appirillagummayagit hapkuninga innuhigiyaqniq uvalu attuqparhimayaqniq. Ilihimagit havaqqainnagavit tatvani Taiguaqtuliqqinniqqut Katimayitni, uvalu hamna qauyimayauttingituuq qanuq hapkua aknait havaqalliqaaliangmangata piqqatauvallialiqtiitlugit Nunavut. Uqqauttiqqarhimmagaliagapta unnipkagivlugit ukkua Helen Maksagak uvalu Meeka Kilabuk uvalu hapkua kittut aknait taimattut havaqqalliqaaliayut, kihiani ammihuyut hapkua inuit havaqqalliqaaliangmata ikkayuttirhanniq nunaliitni.

Aknait taima taimmainginnaqtutli. Kihiani taimmangannin hapkua anguttit attangiulluarhimangmata, kihiani aknait taima ikkayuinnaarhimayut uigiyaamingniq. Tatva ublummiullituuq hapkua aknait makkitpallialiktuyalliktut aullavallialirhuttik, uvalu nippiqqaqpallialirhuttiiq. Taimmanili taimmaingittut. Uqqallangniaqtunga taimmanni anguttit attangulluarhimayut taima hapkua Inuinnaait aknait nallainnaarhimayut, hapkualu illangit anguttaugaluit. Hamna innuhikkut allanguqpalliattiitlugu tatvattuuq hapkua nipigiyaait anguttit uvalunin hapkua aknait .

Kihianili taimmanniugalluuq ammihuvangmiyut aknait kanguhurhimmaittumik uqqallagungnaqtut, hapkua pittiaktauhimagit ihummarhaqhiuqpaqhimangmata uvalunin illagiyaqqatauhimagamik hivulliktiuyuni, hapkuali piunnirhauyunik ihummatuvlutiiq ukkautjiyihimmangmata uvalunin ukkautjiqqatarhuttiiq illikkut (hapkuali anguttit piunnirhauvluttik nallaktuqqaqtiitlugu niplirunnaqhuttiiq). Tunhaummayunga attauhikmik unnipkagiyauhimagit una aknak nulliagiya uma hivuliktigiyaayup inmi una uigiyaanni ukkauttiya tammatqiiqlugit hapkua anguttiit aullakluhi angunniariagitti taimatutguk ihummarhuqluttiiq hapkua aknait uqqaqqatigiiqluttiiq tutqirhaiqqatigiiqniaqmata anguttiqqangittitlugu.

Hii. Ihumaqqattarhimayunga pammiktauvallialigama hapkua aknait uppauttiqqattaqpangmata ammamamnut uvalu inmi uppauttivaqhuni taima tatvani hapkua aknait illikkut uqqaqqattigikparhimayut. Ukkua anguttit hannakkillukkanginnagamik, anguttirhaqhiunginnagamik. Uvalu hapkua aknait uqqaqqattigiqparhimayut hannakkigalluarhulik nikkilikigalluarhuttik uvalunin mirhugalluaqhuttiiq.

Ihumavakpitli hapkua aknait allangatqiyanniq nigiuukkutauvat naknait illaqqaqut hivuliktiuyunnik ?

Uvangali illiitquhiga, uvalu illiitquhigiyaait hapkua angayugiyatka allanganniqmata, ima ihumayunga ukkua angayuuqqatqa nigiuugiyaqqaqmata hapkua angayugiyatqa

nukkamingnik munnagiyakkiakakmata. Angayuutka illiitquhiqtuqtait allangannikmata illiitquhiitniq hapkua nukkarhiuyunnin.

Qanuqli niguguyauhimavit pitquyauhimavluttiit?

Ila, Ihumayunga hapkua innuqqatigit alanguqpallianganata taimatauq qauyimmannaqtuq hapkua illitquhiqqut allanguqpalliavangmiyut.

Qangali hivluklikpamik tuhangarhimavigit hapkua Inuit pinnahuapalikmata katimakatalihaakmata ikkayuqqatigiqqahuakhutik nippiqqaqatigikahuaqhuttiq?

Ilihimaliktungali hapkua allatqiit inuit tikkikattalikmata hamunga nunaliitnun. Itqaummahunga ukkua Katimayiit tikkihimayut tavanga Labrador-mit katimayaktuknirhutik tahamunga katiqqatigiyumannirhugit hapkua ihumattuyut Inuit, kihiani mikkauvalagama ilihimangitunga, ihumavaktunga, 'Aah, una angut qaihimayuq taunnanga guy Labrador-mit ittiktirhimannahuaknikmat igluptingnut, alliannagalluq!' Hapkua pilliharhimayaut ukkiuni 1970-ni attullihaktitlugit hapkua inuit kattitpalihaktitlugit, kihiani illiitugihimangittatka tatva hapkua katimayakturhimayut ukkautigiyaktunnirhugit hapkua hivunnirhavut. Hapkua havaginnahuaknirhugit ihuarhainnahuakhutik hivunnirhaitnik hapkua Inuit nuttaraita taima ikpinnakpiarhimayut. Hapkua nippiqqarhimayut, uvalu ihumagiyauiarhimayut taima ihumarhuttiqqarhimangamta ihumagivlutta.

Qanuqli ihumagiyauhimavat hapkua ?

Angayuqqamali pittiarhimayait ihumagittiarhugit Inuit illiitquhiit atturhugit taimatut pittiaktauyumaguvit innungnit pittiagiaqqaqtatit hivulikmik, ukkua pittiaktauhimayut uvalu ihummagiyauiarhugitlu havagihimayait.

Taimali hapkua innuhuktut taimmattut havaqqarhimayut pittiaktauyumannigammik innuknin taimattauq angayuqqariyaqnit ?

Hii. Angayuqqatqali innikninguktitlugit, appaggali innutqualliqtitlugu, manniqqami niuvikvigalluanni taimmarhugu nuhimangmata nunaliitnun tatvani hapkua nuttaqqanni sikkuktut nayugumavlugit. Hamna innuhik allangaqpiiaqtuq innuhigiyagalluaminnit.

Kinnaugaluaqqali una appagalluit ?

Steven Angulalik.

Uvalu attia ammamagaluaqqit ?

Mabel Angulalik. Hii – qangagalluq tammarhimalliqtit. Steven Angulalik niuvayiugalluak ammiknik himmiktuiqqatarhuni uvalu una hivulikpanguvluni niuvikviuyuq attiqqaqtuq una CanAlaska, una hivulikpanguyuq, ukkua Kappannikut (Hudson Bay) tighimangittitlugit, uvalu himmiktuiqqatigivaqtaqqut ukkua

hunavaluqniq. Ihumavaktunga qanuqli innugalikpakpatli taimmani innuqqatigirhuttiq, nunainnaqmi innugallitparhuttiq uvalu hapkua Kablunaat tikkitpallialihaaktiitlugit tatvalu qanuqli tahamanilligammiiq niriugiyaqqarhimavat uvalu qanuq ihumagiyaqqarhimavat taimani. Qillamminnaq allanguqpiarhaqtuq tatjainnaqtut.

Hunnanniq itqaummayaaqqatit hivvuggani qangahaaq ukkiuni attuqtiitlugit 1980-ni hapkua niruaqquillaqmata kavamattaqquttiqhanniq nunattaqquttiqhanniqlu, uvalu huli aivaqqattivallialiqmata uvalu hapkua maligakjuanngit Kanatami pitjutigivlugit hapkua Nunnaqqaaqqarhimayut piyunnauttirhaitniq?

Ima ihumagihimmayaga hamna qannugillingnialiqqat? Qannugillingannialliqqitta? Uvanga irhivyaqhimmayunga, Inuit piyunnauttait akkihaktauyut hapkunanga piyunnauttaitnit tammatkiummayut innuyut kittutliqqaq. Illiittugivalliyaga hamna Inuit illiitquhigiyaat allanguqpalliannialiqtuq uvalu illihimayavut ikkayugahuakuttiginniakniguptiitku hamna illiitquhiqqut ukkua hivulliktigiyavut ikkayugiakakniaktavut hapkua havaginniahuaktaitnik.

Qanuqtauq hapkua nunaliitni innugalliitpakpat taimaittiitlugu ila ihumagillikmigapku tatva hapkua ammihuvluttik angutiit aullaummaganginnarhuttiq havagiarhimavluttik uvalu ihumagivlugit hapkua aknait nayurhiqtut ikkayuuqqatigirhuttiq nunaqqatigirhimmavarhimmangmata uvalu innulikinnikut ihuarhaivalliqmata? Hullivarhimavat taimmani hapkua aknait ?

Hapkuali pikatauginnaqtut inulikitjuttinniq qanyuq hullilukkakutinnik. Qabgirhimavallialigamiq, takkurhauvallialirhuttiq, nippiqqalliipalliavluttig uvalu piyunnauttiqqalliipalliavluttuqlu. Una ammamaga ihumattuvluni ayuirhaihimayattigit tamapta nuttagaugapta ihumagigiyaminniq uqqautjivyarhimayattigit, 'Aknait illikkut ihumarhuqpallialiktut' taima itqaummayaga uqqallaqpaqtuq, Tatvalu uqqaaqpaqtuq taimmani nipliqaangittunga, nallagiaqqarhimayatka 'Qangirhivit, tatja ayurhaqniaqtugaluit, aknait ayurhaqpanniaqtugaluit, kihiani mallikavakumik nallainnagahuaklugit hapkua inngilgat illiitkuhituqqaitniq, ayungnaqpallalaittugaluaq.' Illanni ihumalikpangmiyuq ila ukkua nuqqarii qanniik malguk avvihimangmannik uigaluammingnik, taimaitmat inmi ukpigittiagammikit hapkua kattuhirhinnikut uvalu ukpiummatjutiqqagamittauq nayugiaqqaqtavut aiggiyavut qanuq innuhigiyat mallikkahugit uvalu kihianittauq ukkpiummagivlunnitauq hapkua Inuinnait aknait illikkutauyuq nipiqaalliipalliangmigammiqtauq uvalu huli malliqaqgiagiyaqqarhugittauq Inuit illiitquhittuqqaithad. Ukkua malguk innuhiit attunni attuinnagialiktait, ukkua attauttikkut attuqtauqqaattaligumik nammanniagungnarhiyut.

Allanniktauq qanurittunniq havagiyaqqagivat taimmani ? Illihimayunga una igluliqqinniqqut pinnahuaqpalliqmata ahuruttauhimmayuq, tatvalu ukkua Pauktuutit-kut aullaruttauhimallirhuttiqlu.

Hapkua havagiyauyurhat attauttimmut katiitauvallialirhuttik nunaliitnun kavammatkut, aihutqiyanni q ilihaitjutirhat tamaita nunaqqat sikkuttirhait.

Qangali qanuqlu piqqatauvallialiqqit nunaliit pivaliatjutaitniq?

Hivullikpammik, tatvani iliharhimayunga tatvani nunaliit immilayaviit uvalu angayaqniqqut havarhaitnik, tatvanga havaqqarhimayunga nuttaqqat ayurhaqtut nalluqpagaitni. Munnarhihimayunga nuttaqqanni uvalu tatja sikkuktiitiuyunga. Qauyimmaqpaliahimayunga ila tamna ikpigittiarhimagapku innuhik, una annigalluaga inminnirhimangmat. Annaguhiuvlungalu nallangitqahuagama uvalu innuhuktut huliluqqagtut malliqqahimavlugitauq uvalu una annigaluaga nulliaqqagaluqmat, tatvanga avvittauhimaliqmat tatva una annigaluaga irniittuanguvluni taima 11-vauvlutta aknainnait anniqqatait. Illitturivalliahimayunga uvapniq qauhimallikpalliannigama inuit ayurhaittaitniq, qangirhiviit? Hamna angivallarhuni, kuviannaittunnilu ayurhauttauyuq uvalu tatva taimmailiyuqqarhimmattiitlugu illikkut anniqqattinni. Ikpigivlugit hapkua allanguttigihimayaqqa ihumarhuttiqqa. Tatvangannin illiitugivalliahimayunga pikkatauvallialirhunga uqqautjinniqqut immiknikkut uvalu angayaqniqqut ayurhaqtunniq uvalu munnarhinniqqut nuttaqqanni. Ihumayunga tatja ila hamna innuhigiyaga qanganguqtuq ihumaginnarhimmayatqa hapkua nuttaqqat, nalliaknik angilraummagalluarhunga uvalunin illihaivarhunga.

Taimmattaug una Helen Maksagak aullaguttihimayug ajjikuhiurhimayat innuhia, tatva allatqinni qavaqqaparhuni tatvanganin illiitugipkaktaulliqqugut una Kamisinnanguqtiitauhimalliqtuq.

Una ihummagiyauttiarhuni pikpagiyauttiarhimayug arhuttaq.

Kittutli ihummagivigit itqaummavlugit hapkua aknait pittiaktauhimayut uvalu mallikayauluttik pikpagiyauullaqtut?

Ihummagiyatka hapkua Edna Elias, ammammaga una illiitquhiqturhimayug, Mary Simon, una Angayuqqanguyuq tatvani Pauktuutit-kuni, Helen Maksagak, una ihummagiyauttiarhuni pittiaqtauyug . Hapkua piunnirhauvluttig inuit ihummagiyauttiaqtuq. Hapkua aknait pittiaktauhimayut uvalu mallikayauluttik pikpagiyatka.

Ukkuali Pauktuutit-kut qanuq ihummagivigit ?

Hapkua nippigiyauyut kivektuivluttik aknannik, ihumagivlugit hapkua aknaguttit nuttaraqqahuttig havaktut . Kangirhimattiaktut uvalu illihimayut mallikavluttik pikpagiyauvluttig havagihimayait hapkua piyunnauttirhait aknait uvalu huli hanmivlugit hapkua illiitquhigiyattig, una illiitquhigiyat piyunnirhaungmata.